

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

O'ZBEK TILINING JAHONDAGI O'RNI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI

Jabborova Aziza Lutfullayevna

Nizomiy nomidagi O'zMPU Xorijiy til va adabiyoti: Ingliz tili yo'nalishi talabasi

Ilmiy rahbar: Qurbonova Oysha Beknazarovna

O'zbek tili va adabiyoti kafedrasida dotsenti (PhD)

Annotatsiya: *Ushbu maqolada o'zbek tilining jahondagi o'rni, uning tarixiy taraqqiyoti hamda globalizatsiya sharoitidagi ahamiyati tahlil qilinadi. Shuningdek, o'zbek tilining xalqaro miqyosda rivojlanish istiqbollari, tarjima jarayonlari va raqamli texnologiyalar orqali ommalashuvi masalalari yoritilgan.*

Kalit so'zlar: *o'zbek tili, globalizatsiya, til siyosati, xalqaro aloqa, tarjima, raqamli texnologiyalar*

Abstract: *This article analyzes the role of the Uzbek language in the world, its historical development, and its significance in the context of globalization. It also discusses the prospects for the international development of the Uzbek language, translation processes, and its expansion through digital technologies.*

Keywords: *Uzbek language, globalization, language policy, international communication, translation, digital technologies*

Аннотация: *В данной статье рассматривается место узбекского языка в мире, его историческое развитие и значение в условиях глобализации. Также освещаются перспективы международного развития узбекского языка, переводческие процессы и его распространение с помощью цифровых технологий.*

Ключевые слова: *узбекский язык, глобализация, языковая политика, международное общение, перевод, цифровые технологии*

Bugungi globallashuv davrida tillarning rivojlanishi va ularning xalqaro maydondagi o'rni muhim ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etmoqda. Har bir millat uchun til uning milliy o'zligini ifodalovchi asosiy vosita bo'lib, madaniy merosni saqlash va avloddan-avlodga yetkazishda muhim rol o'ynaydi. Shu nuqtai nazardan, o'zbek tilining rivojlanish jarayonlarini o'rganish va uning jahondagi o'rnini aniqlash dolzarb masalalardan biridir. O'zbek tili turkiy tillar oilasiga mansub bo'lib, Markaziy Osiyo hududida keng tarqalgan tillardan biri hisoblanadi. Mustaqillik yillarida davlat tiliga berilgan e'tibor natijasida uning ijtimoiy-siyosiy va madaniy hayotdagi nufuzi sezilarli darajada oshdi. Mazkur maqolaning maqsadi o'zbek tilining jahondagi o'rni va rivojlanish istiqbollarini ilmiy asosda tahlil qilishdan iborat.

O'zbek tilining shakllanishi uzoq tarixiy jarayonlar bilan bog'liq bo'lib, uning ildizlari qadimgi turkiy yozma manbalarga borib taqaladi. Bu til asrlar davomida Markaziy Osiyoda yashagan xalqlarning madaniy va ijtimoiy hayoti ta'sirida rivojlanib bordi. Ayniqsa, Alisher Navoiy ijodi o'zbek adabiy tilining shakllanishida beqiyos ahamiyat kasb etadi. U turkiy tilning boy imkoniyatlarini namoyon etib, uning nufuzini oshirishga katta hissa qo'shgan.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR

Zamonaviy o‘zbek tili mustaqillik yillarida yangi bosqichga ko‘tarildi. Davlat siyosati darajasida tilni rivojlantirishga qaratilgan islohotlar amalga oshirildi. Jumladan, Shavkat Mirziyoyev tashabbuslari bilan o‘zbek tilining davlat tili sifatidagi maqomini mustahkamlashga qaratilgan muhim hujjatlar qabul qilindi. Bu esa tilning rasmiy, ilmiy va texnik sohalarda keng qo‘llanishiga imkon yaratdi. Shuningdek, o‘zbek tilining lug‘at boyligi doimiy ravishda yangi terminlar bilan boyib bormoqda. Bu jarayon fan va texnologiyalar rivoji bilan chambarchas bog‘liq bo‘lib, tilning zamonaviy ehtiyojlarga moslashayotganini ko‘rsatadi. Tilning normativ tizimi, grammatik qoidalari va stilistik imkoniyatlari uning barqaror rivojlanishiga xizmat qilmoqda.

Globalizatsiya sharoitida tillarning xalqaro ahamiyati ularning qo‘llanish doirasi va kommunikativ imkoniyatlari bilan belgilanadi. O‘zbek tili bugungi kunda millionlab insonlar tomonidan qo‘llanilayotgan mintaqaviy til sifatida o‘z o‘rniga ega. Uning nafaqat O‘zbekistonda, balki qo‘shni davlatlarda ham faol ishlatilishi uning ijtimoiy ahamiyatini oshiradi.

O‘zbek tilining xalqaro maydondagi nufuzi uning tarjima imkoniyatlari orqali ham namoyon bo‘ladi. Milliy adabiyot namunalari boshqa tillarga tarjima qilinishi orqali o‘zbek xalqining boy madaniy merosi jahon hamjamiyatiga tanitilmoqda. Shu bilan birga, xorijiy ilmiy va badiiy adabiyotlarning o‘zbek tiliga tarjima qilinishi ilmiy tafakkurning rivojlanishiga xizmat qiladi.

Raqamli texnologiyalar o‘zbek tilining rivojlanishida muhim o‘rin tutadi. Internet va ijtimoiy tarmoqlarda o‘zbek tilidagi kontentning ortib borishi, turli mobil ilovalar va platformalarda uning qo‘llanilishi tilning ommalashuviga olib kelmoqda. Sun‘iy intellekt va avtomatik tarjima tizimlarida o‘zbek tilining joriy etilishi esa uning xalqaro maqomini yanada oshiradi. Bundan tashqari, xorijiy davlatlarda o‘zbek tilini o‘rganishga bo‘lgan qiziqish ortib bormoqda. Universitetlar va ilmiy markazlarda o‘zbek tili kurslarining tashkil etilishi uning istiqbolli rivojlanayotgan tillardan biri ekanligini ko‘rsatadi.

Yuqoridagi tahlillar shuni ko‘rsatadiki, o‘zbek tili o‘zining boy tarixiy ildizlari va zamonaviy rivojlanish tendensiyalari bilan jahonda munosib o‘rin egallab bormoqda. Uning xalqaro miqyosdagi nufuzini yanada oshirish uchun tarjima faoliyatini kengaytirish, raqamli texnologiyalarni rivojlantirish va xorijiy ta‘lim muassasalarida o‘zbek tilini o‘qitishni kuchaytirish muhim ahamiyat kasb etadi. Kelgusida o‘zbek tilining rivojlanish istiqbollari ijobiy baholanadi va u xalqaro muloqot tizimida o‘z o‘rnini yanada mustahkamlashi kutiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi. “Davlat tili haqida”gi Qonun. 1989 -yil 21-oktabr.
2. O‘zbek tilining izohli lug‘ati. – Toshkent: O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2006–2008.
3. Alisher Navoiy. Asarlar to‘plami. – Toshkent: G‘afur G‘ulom nashriyoti.
4. Shavkat Mirziyoyev. O‘zbek tilini rivojlantirishga oid farmon va qarorlar.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

5. UNESCO hisobotlari.
6. Crystal, D. Language and Globalization. Cambridge University Press, 2003.
7. Fishman, J. A. Language and Ethnicity. Multilingual Matters, 1989.
8. www.lex.uz
9. www.ziyonet.uz

